

2016 | 3

■ A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK ÉRTESÍTŐJE

■ A TARTALOMBÓL

- *B. SZABÓ JÁNOS*
ÁRPÁD HONFOGLALÓINAK 9–10. SZÁZADI
HATALMI SZERVEZETE
- *SUDÁR BALÁZS*
A ZSARNÓCAI CSATA (1664)
– TÖRÖK SZEMMEL
- *MIHALIK BÉLA VILMOS*
A SZENTSZÉK ÉS A MAGYAR
VÁLASZTÓFEJEDELEMSÉG GONDOLATA
- *TÓTH FERENC*
EGY FELVILÁGOSULT URALKODÓ
GONDOLATAI A FELVILÁGOSODÁS ELŐTT
- *ABLONCZY BALÁZS*
BARÁTH TIBOR PÁRIZSI ÉVEI
(1930–1939)
- *HORVÁTH GERGELY KRISZTIÁN*
SZEMPONTOK A KÉT VILÁGHÁBORÚ
KÖZÖTTI FALUKUTATÓK VIZSGÁLATÁHOZ

TÖRTÉNELMI SZEMLE

TÖRTÉNELMI SZEMLE

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA BÖLCSESZETTUDOMÁNYI
KUTATÓKÖZPONT TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK ÉRTESÍTŐJE
LVIII. ÉVFOLYAM, 2016. 3. SZÁM

Szerkesztők

TRINGLI ISTVÁN (felelős szerkesztő)

FÓNAGY ZOLTÁN, OBORNI TERÉZ, PÓTÓ JÁNOS, ZSOLDOS ATTILA (rovatvezetők)
GLÜCK LÁSZLÓ (szerkesztőségi munkatárs)

Szerkesztőbizottság

FODOR PÁL (elnök),
BORHI LÁSZLÓ, ERDŐDY GÁBOR,
GLATZ FERENC, MOLNÁR ANTAL, ORMOS MÁRIA,
OROSZ ISTVÁN, PÁLFFY GÉZA, PÓK ATTILA, SOLYMOSI LÁSZLÓ,
SZAKÁLY SÁNDOR, SZÁSZ ZOLTÁN,
VARGA ZSUZSANNA

A szerkesztőség elektromos postája: tortenelmiszemle@btk.mta.hu

---

TARTALOMJEGYZÉK

TANULMÁNYOK

- B. Szabó János: Árpád honfoglalóinak 9–10. századi hatalmi szervezete
steppetörténeti párhuzamok tükrében 355
- Mihalik Béla Vilmos: A Szentszék és a magyar választófejedelemség gondolata
a 17. század végén 383
- Tóth Ferenc: Egy felvilágosult uralkodó gondolatai a felvilágosodás előtt.
Lotaringiai Károly herceg *Politikai testamentuma*, a magyar történelem elfelejtett forrása 409
- Ablonczy Balázs: Ördögsekéren. Baráth Tibor párizsi évei (1930–1939) 429
- Horváth Gergely Krisztián: Műhelyek, pályák, módszerek.
Szempontok a két világháború közötti falukutatók vizsgálatához 451

MŰHELY

- Pósán László: A Német Lovagrend megítélése Magyarországon II. András korában 465
- Sudár Balázs: A zarnócai csata (1664) – török szemmel 475

DOKUMENTUM

- Jakó Zsigmond műhelyéből (*Sajtó alá rendezte: Jakó Klára*) 483

MÉRLEG

- Szigetvár, 1566. Konferenciabeszámoló (*Kármán Gábor*) 493

A zsarnócai csata (1664) – török szemmel*

Az 1664. évi hadműveletek két fronton zajlottak: Délnyugat-Magyarországon, Kanizsa–Zrínyi–Újvár–Szentgotthárd térségében, valamint északon, Nyitra–Léva–Esztergom környékén. Ez utóbbi hadműveleti terület komoly ütközeteként, csataként tartjuk számon a Zsarnóca melletti, 1664. május 16-i összecsapást. Az esemény régóta jól ismert a magyar történetírás számára, Rónai Horváth Jenő a front harcairól írott művében hosszasan foglalkozott vele.¹ Megállapításai azután hosszú időre gyökeret vertek a magyar történeti irodalomban. Eszerint Louis de Souches báró komoly győzelmet aratott a Kücsük Mehmed váradi pasa vezette török haderő felett, s maga a muszlim vezér is elesett volna a küzdelemben. E kép máig is meghatározó, ezt találjuk például a Wikipédia vonatkozó szócikkében is, jóllehet Dávid Géza 1995-ben, Tóth Sándor László pedig 1999-ben felhívta a figyelmet arra a tényre, hogy Kücsük Mehmed még évekig működött a hódoltságban, következésképpen aligha esett el a kérdéses csatában.² A korszak eseményeit török szempontból áttekintve bennem is némi kételkedés fogalmazódott meg az ütközetrel kapcsolatban. A következőkben ennek eredünk nyomába.

A történetek értelmezéséhez át kell tekintenünk az addigi hadi eseményeket. 1663-ban Fázil Ahmed pasa nagyvezír Érsekújvár elfoglalásával merőben új helyzetet teremtett: Alsó-Magyarország kulcsvárat bevéve a hódoltatott – és részben ellenőrzött – területet a Kárpátokig tolta előre, Felső-Magyarországot pedig lényegében elszakította a Magyar Királyság még megmaradt részeitől. Ráadásul telnelni sem vonult haza, hanem csapatait a határ közelében helyezte el, világosan kifejezve, hogy a háborút folytatni kívánja, mégpedig minél korábbi kezdéssel. Ennek következményei beláthatatlanok voltak. A Habsburg-hadvezetés megszokott stratégiát alkalmazott, és igyekezett átvenni a kezdeményezést. A nagyvezír alig indult el Belgrádból, de Souches báró már Nyitra alá vonult, és megkezdte a vár ostromát (április 15.). Ennek hírére Fázil Ahmed azonnal – április 17–26. kö-

* A tanulmány a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

1 *Rónai Horváth Jenő*: A felső-magyarországi hadjárat 1664-ben. *Hadtörténelmi Közlemények* 7. (1894) 285–321.; *Uő*: További adatok az 1664-ik évi felső-magyarországi hadjárathoz. *Hadtörténelmi Közlemények* 7. (1894) 573–588.

2 *Dávid Géza*: Török közigazgatás Magyarországon. Akadémiai doktori disszertáció. Bp., 1995. 340.; *Tóth Sándor László*: Kücsük Mehmed magyarországi tevékenységéhez. *Aetas* (1999) 4. sz. 76–84. Mehmed újabb életrajza: *Sudár Balázs*: A hódoltsági pasák az oszmán belpolitikai forgatógában (1657–1665). *Hadtörténelmi Közlemények* 124. (2011) 3. sz. 888–909.

zött kelt parancsában³ – mozgósította a hódoltság helyi erőit: az Újváron tartózkodó budai pasa, Szári Hüszejn mellé rendelte Kodzsa Halíl egri, Dzserrah Kászim temesvári és Kücsük Mehmed váradi pasát, valamint a fehérvári szandzsákot birtokló Hadzsi Musztafa pasát és a tatárok egy részét is a jali aga vezetésével. Kücsük Mehmed a parancsot valamikor május elején kaphatta meg, mivel úgy emlékezett, hogy annak kézhez vétele után másnap már indult is. S minthogy május 5. előtt néhány nappal látták Debrecen felé elindulni, s tudták, hogy a Hortobágyon át a szolnoki Tisza-hídhöz tartott, indulására a hónap legelejtén kerülhetett sor.⁴ A felmentő sereg mindenesetre elkésett: Nyitra május 3-án megadta magát. Mire az oda-rendelt csapatok Budára értek, új helyzet állt elő. De Souches néhány nap pihenő és Nyitra ellátása után Léva ostromára indult.⁵ (A körülbelül 60 km-es út 3-4 napot vehetett igénybe.)⁶ A kicsiny és gyenge erősség azonban viszonylag jól el volt látva: itt telelt Csatrapatra Ali adanai pasa a csapataival. Hogy mekkora lehetett ez az erő, nem tudjuk, de a hadjáratra vonuló tartományi vezetők 1000–2000 embert szoktak magukkal hozni. Ez esetben inkább a kisebb szám tűnik reálisnak. Ahhoz mindenesetre elegendően voltak, hogy komolyabb védekezésre gondoljanak, a mintegy 10 000 emberrel közeledő császári tábornoknak tehát komoly ostromra kellett készülnie. Ezt azonban nehezítette a rossz időjárás és a török hadak mozgása is.

Az összecsapás történetét a magyar történetírás elsősorban a nyugati leírások – a *Theatrum Europaeum*, Ortelius és a *Montecuccolis Feldzüge* – alapján adja elő. Eszerint a lévai táborba híre érkezett, hogy az esztergomi hídnál komoly haderővel átkelt Kücsük Mehmed váradi pasa. De Souches erre visszavonulót fűjt, valószínűleg május 14-én, s 15-én érte el a Garam vonalát talán Kálnánál, hiszen Nyitrára igyekezett. Időközben azonban a török felmentő sereg is megérkezett: talán az esztergomi átkelés után a Garam völgyén vonultak északra a folyó jobb partján vezető úton Oroszán és Zselízen keresztül. Az 55-60 km-es utat gyorsan – 2-3 nap alatt – küzdhatték le, mivel de Souches még nem számított rájuk. 15-én azonban a két sereg, a visszavonuló keresztény és a beérkező török farkasszemet nézett egymással a Garam két partján. A császári tábornok kellemetlen helyzetbe került: nem tudott saját területére egyenesen visszajutni, hiszen a törökök elvágták az útját. Ezért döntött teljesen logikusan az északi elvonulás mellett. Egyrészt kereshetett egy újabb átkelési helyet, illetve minél északabbra ért, annál közelebb került a keresztények által birtokolt területhez. Elővédjét a Garam hídjánál hagyta, maga pedig elvonult. Kücsük Mehmed amint megértette a szándékot, szétverte a hidat tartó keresztény csapatokat, majd de Souches után nyomult, akinek utóvédjével többször is összecsapott. A keresztény sereg mindenesetre átkelt a Lévától 35 km-re lévő zsránócai hídon, s amikor a törökök is odaértek, már csak az utóvédjük volt

3 *Fekete Lajos*: A hódoltság török levéltári forrásai nyomában. Szerk. Dávid Géza. Akadémiai, Bp., 1993. 276–277.

4 *Török-magyar-kori államokmánytár*. Szerk. Szilády Áron–Szilágyi Sándor. I–VII. Pest, 1868–1872. (= TMÁO) IV. 111., 124.

5 *Rónai Horváth J.*: A felső-magyarországi hadjárat i. m. (1. jz.); *Uő*: Újabb adatok i. m. (1. jz.)

6 A nagyvezíri sereg 1663-ban három nap alatt ért Lévára Érsekújvárról, ami körülbelül azonos távolság.

ott: az előcsapatok már a 12 km-re lévő Garamszentkereszten jártak. A hidat védő keresztényeket Kücsük Mehmed csapatai visszanyomták, akik Garnier ezredes vezetésével Zsarnócára vonultak vissza Zeiss ezredes 600 lovasával és 400 gyalogosával. Itt néhány kiemelkedést elfoglaltak, s várták de Souches segítségét. A törökök e magaslatokat próbálták több rohammal is bevenni, sikertelenül. Ekkor esett el állítólag Kücsük Mehmed pasa. A próbálkozás estig tartott, ekkor a törökök visszavonultak, a keresztények pedig rajtuk ütöttek és a Garamba szorították őket: állítólag ezer muszlim maradt a harcmezőn. A császári csapatok azonban sem az üldözést nem folytatták, sem pedig Léva megtámadására nem tettek kísérletet. A törökök ellenben porig égették a környéket.⁷

Az elsősorban nyugati röplapirodalomra és történetírókra támaszkodva előadott történet legalábbis több furcsaságot tartalmaz. Egyrészt nem esett el maga a sereget vezető pasa, s a téves tényközlés már csak azért is különös, mert a terepet állítólag a császáriak uralták. Különös a győztes fél passzivitása is: ha a török védelem összeomlott, akkor vajon miért nem aknázták ki a sikert? Lehetséges persze, hogy ebben az éjszaka akadályozta meg őket. De furcsa az időrend is: de Souches ostromágyúival hogy tudott volna leküzdeni egyetlen nap alatt ilyen tekintélyes távolságot? Zsarnóca ugyanis Lévától körülbelül 35 km távolságra van.

Vessünk azonban egy pillantást a török forrásokra is! Az eseményekről ugyanis ők is megemlékeztek. A főszereplő, Kücsük Mehmed maga írt a történekről Apafi Mihály erdélyi fejedelemnek, igaz, nem tudósításként, inkább példaképpen.⁸ Az, hogy a pasa kiemelten írja, hogy egészségben érkezett meg, azt sejteti, hogy még csak meg sem sebesült a küzdelemben. Ő maga a hadműveletet sikeresnek értékeli: elverte a keresztényeket, számos fejet szerzett, majd visszatért. Nyoma sincs annak, hogy bármiféle csapás érte volna, sőt újabb megmozdulásra készült. Tudnak az esetről a török krónikák is. Jó néhány kortárs forrásban ugyan egyáltalán nem szerepel az esemény: az egyébként jól értesült Nihádi teljes mértékben kihagyja a nyitrai eseményeket (a vár bevetését is!), Abdí pedig az egész magyarországi hadakozást egy-két mondattal intézi el. Megemlékezik azonban az eseményekről Erzurumlu Oszmán dede, aki Fázil Ahmed nagyvezír kíséretéhez tartozott, s egyébként támaszkodott Haszan aga pecsétőr – a nagyvezír bizalmi embere – feljegyzéseire is, az ő írása tehát különösen fontos. Szerinte 1664. május 19–22. között, talán 21-én érkezett meg a nagyvezírhez Szári Hüszejn pasa jelentése az eseményekről. Eszerint a tartományi erőket – a temesvári, a váradi, valamint az egri pasát és a tatárokat a jali ágával – Újvárra rendelték, az akció vezetője pedig Szári Hüszejn budai beglerbég lett, aki amúgy is Újvárrban tartózkodott. Mivel a sereg összegyűlésének idejére Nyitra elesett, de Souches pedig Lévát kezdte ostromolni, a török sereg utána indult. Ennek hírére a keresztények elmenekültek, Hüszejn pedig két napig üldözte őket, közben 1500 keresztényt levágtak. Ezek után a nagyvezír az egri és a váradi pasát hazarendelte. A leírást szinte szó szerint vette át a kor

7 *A Theatrum Europaeum*, Ortelius és a *Montecuccolis Feldzüge* alapján *Rónai Horváth J.*: A felsőmagyarországi hadjárat i. m. (1. jz.); *Uő*: Újabb adatok i. m. (1. jz.).

8 TMÁO IV. 124.

egyik legjelentősebb történetírója, Sziláhdár Mehmed,⁹ majd Mehmed Rasíd,¹⁰ és a szöveget átfogalmazva, de tartalmi különbség nélkül közli Behdzsetí is. Úgy tűnik tehát, hogy a török krónikák egyetlen forrásra mennek vissza, Szári Hüsejzn pasa emberének elbeszélésére. A török anyagból tehát az derül ki, hogy a hadműveletben több vezető is részt vett, gyors akciójukkal felmentették az ostromlott Lévát, az elvonuló keresztényeket két napig üldözték, közben számos ellenséget lekaszaboltak, a környék falvait pedig felégették. Komolyabb ütközetről nincsen szó: egyszerűen kellő távolságba szorították vissza az ellenfelet, majd hazavonultak.

A két történet, a keresztény és a muszlim lényegében azonos, a megítélés azonban homlokegyenest különböző: mindkét fél a saját sikereit domborította ki. A keresztények olvasatában nagy győzelem született az ellenséges vezér halálával, az oszmánok szerint viszont felmentették az ostromlott Lévát, a keresztényeket messzire üzték, miközben számosat megöltek közülük, magáról a csatáról viszont nem is tudnak. Mindebből eléggé valószínű, hogy maga az ütközet valójában nem volt túlságosan nagy horderejű, kimenetele nem volt egyértelmű, illetve mindenki másra emlékezett és emlékezhetett.

Kérdés, hogy valójában mi is történhetett. Úgy gondolom, a tényleges forogatókönyv körülbelül a következőképpen képzelhető el: a visszavonuló keresztény sereg Zsarnócánál felvette az ellenállást, megállította az üldöző törököket, akik némi sikertelen kísérletezés után – esetleg jelentősebb veszteségekkel – távoztak. A keresztények tehát arra emlékeztek, hogy sikeresen megakadályozták üldözőiket abban, hogy felmorzsolják őket, s többé-kevésbé rendben hagyhatták el az események színterét. A törökök meg úgy látták, hogy elsődleges céljuk nem az ellenséges had mindenáron való megsemmisítése, hanem Léva felmentése és az ellenség eltávolítása volt. Ezt elérték, nem csoda, hogy az akciót sikernek könyvelték el. Ez azonban két különféle látásmód: a keresztények egy hadművelet egyik epizódját emelték ki, a törökök pedig az eseménysor egészére figyeltek.

Az esemény némiképp a szentgotthárdi csatára emlékeztet: a keresztény sereg kétségtelen sikereket ért el a muszlimokkal szemben, anélkül azonban, hogy tényleges győzelmet aratott volna felettük. Ezt azonban a korabeli sajtó hatalmas diadalként állította be, s túlzó híreiknek a történészszakma is hitelt adott. Összességében úgy gondolom, Zsarnócát ki kellene iktatnunk a keresztény győzelmek sorából: de Souches csapatainak sikere abban állt, hogy megmenekültek, nem pedig abban, hogy az ellenséget elpusztították. E siker azonban hamarosan nagyon fontossá vált: az intakt állapotban maradt keresztény csapatok – kihasználva a váradi vár elleni támadás által okozott zavart a török hadvezetésben – hamarosan vissza tudtak térni Léva ostromához, s a várat bevették. Az ellentámadást indító török hadat pedig szintén Léva közelében, Garamszentbenedeknél immár ténylegesen is legyőzték.

9 *Silahdâr Fındıklılı Mehmed Ağa*: Silahdâr târihi. I–II. İstanbul, 1928. I. 331.

10 Vö. *Thúry József*: Az 1663–64-ik évi hadjárat – Rasid efendi, török historikus művéből. Had-történelmi Közlemények (1890) 513.

Függelék

I. Erzurumlu Oszmán dede leírása

Újvár védőjétől, Hüszejn pasától egy ember érkezett. A hitetlenek Nyitra várának bevétele után Lévát is ostrom alá fogták, Hüszejn pasa pedig a mellé rendelt sereggel rájuk támadt, a hitetleneket megverte, két napon keresztül üldözte [öket], 1500 hitelent lekaszabol, és azt a környéket a tatárok összejárták, és számos foglyot ejtettek. „A váradi és az egri pasa tartományuk megvédése végett egy nappal később a tőlünk küldött határozat értelmében induljanak meg” – parancsoltatott, s az említeteket tartományukba küldték. Sevvál 26-án¹¹ Pécs közelében [a nagyvezír csapatai] letáboroztak.¹²

II. Behdzsetí leírása

Hüszejn pasa harca a hit rosszat cselekvő ellenségeinek szerencsétlen seregével

Amikor a Nyitra várának megsegítésére elküldött Hüszejn pasa szeraszker a mellé rendelt Halíl pasával és Kászim pasával, a végvidéki kulokkal és a tatár sereggel a vár közelébe érkezett, s hírt kapott arról, hogy a vár néhány nappal korábban feladás útján a hitetlenek zsákmányszerző kezébe jutott, és meghallotta, hogy az [ellenség az] ott lévő lévai palánk ostromára indult, mindenkivel megtanácskozta a dolgot, s úgy találták, hogy az ellenség nyomon követése lenne helyes. A szerencsétlen hitetlenek Léva palánkját megrohanták, és azon voltak, hogy elfoglalják azt, de abban az órában, amikor meghallották és megtudták, hogy a muszlim harcosok a közelbe érkeztek, felhagytak az ostromlással, elszaladtak, és egy biztonságos terület felé siettek. A muszlim hitharcosok pedig az átkozottakat két nap és két éjjel követték, 1500 hitelent a csillogó kardok áldozatává tettek, és azon a környéken a hitetlenek falvait felégették. A nagyvezír önagyságának a fent említett szeraszkertől, Hüszejn pasától egy [mindezt] magában foglaló levél érkezett.¹³

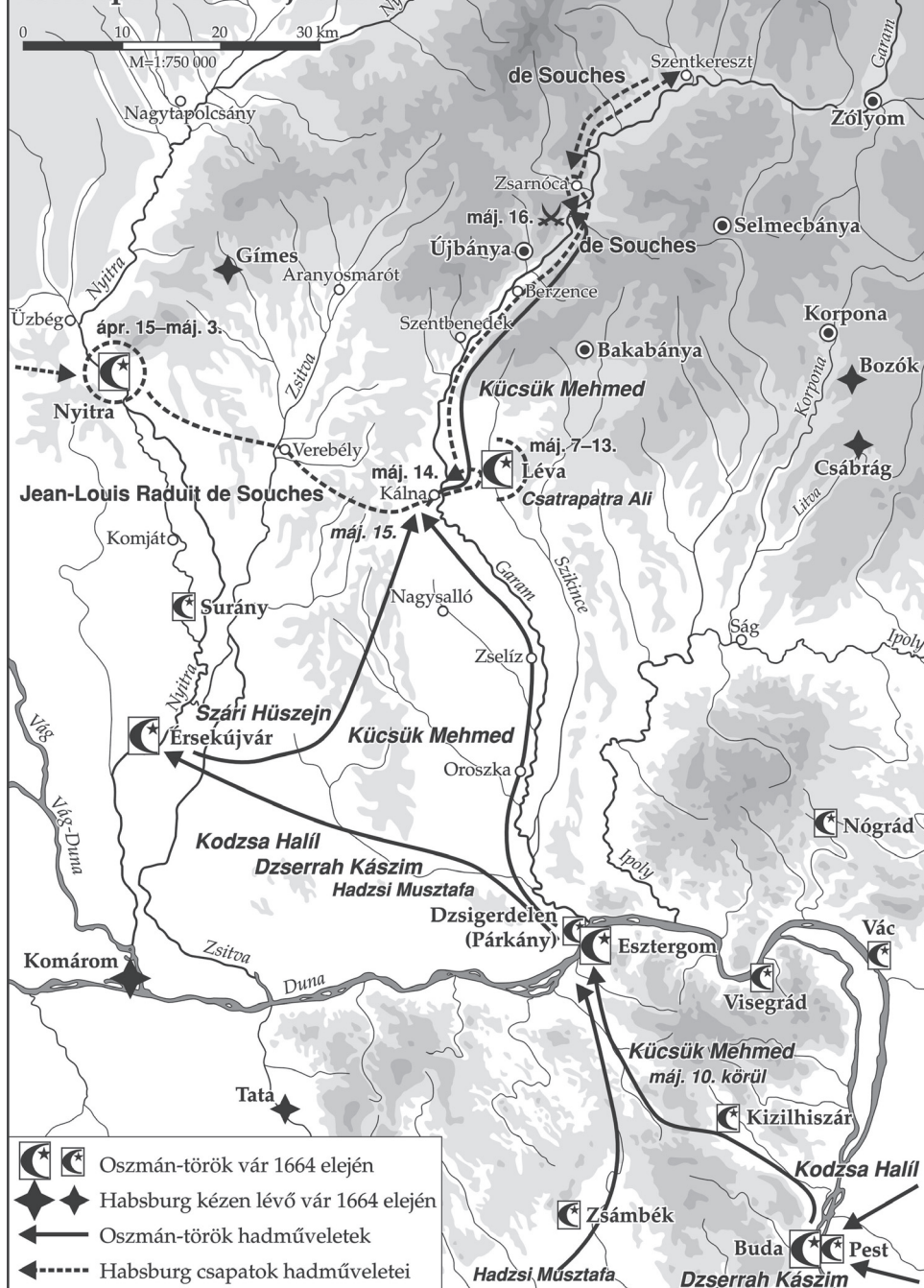
11 1664. május 22.

12 *Arslan Boyraz*: Köprülüzade fazil Ahmed Paşa devrinde (1069–1080) vukuatı tarihi. Transkripsiyon ve değerlendirme. [Doktori disszertáció.] İstanbul, 2002. 23a–b.

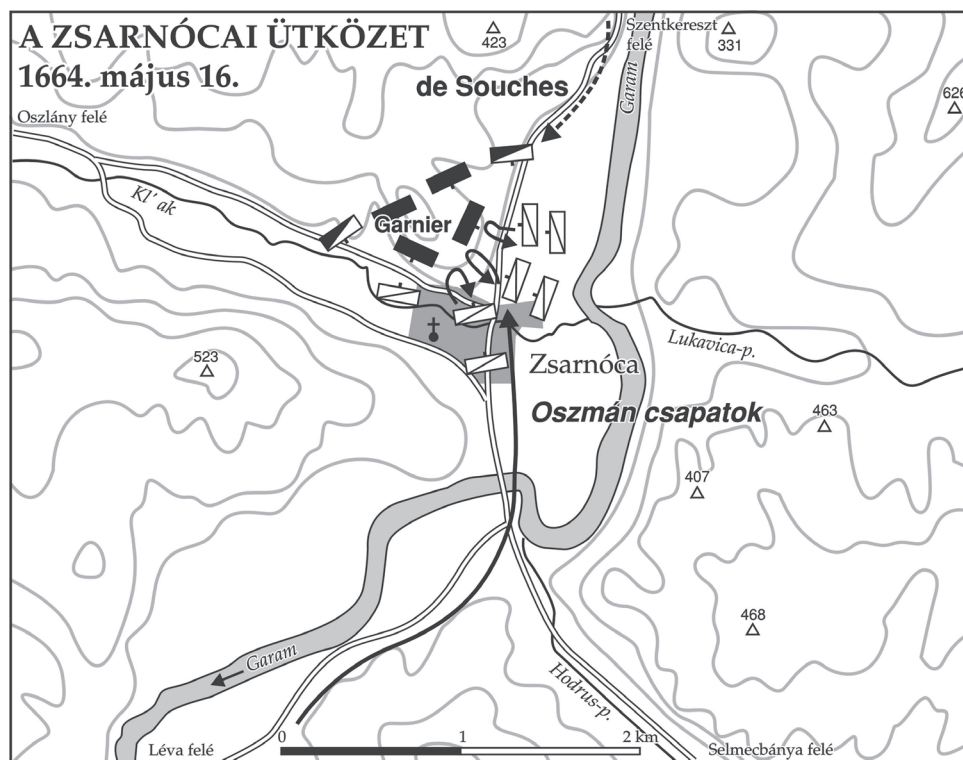
13 *Mehmet Fatih Gökçek*: Behcetî Seyyid İbrahim Efendi: Târîh-i sülâle-i Köprülü. Transkripsiyon ve tahlil. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2006. 162.

HADMŰVELETEK ALSÓ-MAGYARORSZÁGON

1664. április 15–május 16.

BALÁZS SUDÁR

THE BATTLE OF ZSARNÓCA (1664) – THROUGH OTTOMAN EYES

In the course of the 1663–1664 Habsburg–Ottoman war, the grand vezir Fazil Ahmed Pasha arrived to the Hungarian marches in 1663, and caused considerable losses there: he took the castle of Érsekújvár, and thereby practically severed the upper Hungarian counties from the small remaining part of the kingdom. In the current state of affairs, each victory had more than average importance, not only militarily but also from the perspective of public feeling. It is thus not surprising that these generated high-sounding accounts, taken over by later historiography as well. Exactly such an event was the battle of Zsarnóca on 16 May 1664.

According to their own reports, the Christians won a great victory, and even the enemy commander was said to have died in the encounter. Ottoman sources, on the other hand, report on no such thing, no defeat is mentioned, and the Ottoman leaders continued to figure in later events, a clear indication that they did not die. What happened then? The Christians probably remembered their success in preventing the pursuing Ottomans from annihilating them, which enabled them to retreat in a more or less orderly way from the siege of Léva. Under the given circumstances, it was indeed quite an achievement. For their part, the Ottomans opined that their primary task was not the annihilation of the enemy host, but the relief of Léva. This they in fact achieved, and the action was thus regarded as a success. This, however, only reflected two different perspectives: while the Christians emphasised but one episode of the campaign, the Ottomans regarded the whole sequence of events.

CONTENTS

STUDIES

- János B. Szabó: The Structure of Power of the Hungarians in the 9th and 10th Centuries in the Mirror of Historical Analogies from the Steppe 355
- Béla Vilmos Mihalik: The Holy See and the Idea of a Hungarian Electorate in the Late 17th Century 383
- Ferenc Tóth: The Thoughts of an Enlightened Ruler before the Enlightenment. The Political Testament of Duke Charles of Lorraine, a Forgotten Source of Hungarian History 409
- Balázs Ablonczy: On the Tumbleweed. The Paris Years of Tibor Baráth (1930–1939) 429
- Gergely Krisztián Horváth: Ateliers, Careers, Methods. New Perspectives for the Study of Village Researchers in the Interwar Period 451

WORKSHOP

- László Pószán: The Changing Image of the Teutonic Order in Hungary during the Reign of Andrew II 465
- Balázs Sudár: The Battle of Zsarnóca (1664) – through Ottoman Eyes 475

DOCUMENTS

- From the Oeuvre of Zsigmond Jakó (*Edited by: Klára Jakó*) 483

REVIEW ARTICLE

- Szigetvár, 1566. Conference Report (*Gábor Kármán*) 493

E számunk szerzői

ABLONCZY BALÁZS PhD, tud. főmunkatárs (MTA BTK TTI) • B. SZABÓ JÁNOS PhD, tud. munkatárs (Budapesti Történeti Múzeum) • HORVÁTH GERGELY KRISZTIÁN PhD, tud. főmunkatárs (MTA BTK TTI) • **JAKÓ ZSIGMOND** • KÁRMÁN GÁBOR PhD, tud. munkatárs (MTA BTK TTI) • MIHALIK BÉLA VILMOS PhD, tud. munkatárs (MTA BTK TTI) • PÓSZÁN LÁSZLÓ PhD, habil. egy. docens (Debreceni Egyetem) • SUDÁR BALÁZS PhD, tud. főmunkatárs (MTA BTK TTI) • TÓTH FERENC PhD, tud. főmunkatárs (MTA BTK TTI)

MTA BTK TTI = Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézete

Folyóiratunk közlési szabályzata a www.tti.btk.mta.hu honlapon olvasható